

УДК 378.14

І. Є. Семененко

КОМПОНЕНТИ РЕЗУЛЬТАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ ВНЗ В УМОВАХ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

© Семененко І. Є., 2017

<http://orcid.org/0000-0001-5987-5168>

<http://doi.org/10.5281/zenodo.575934>

Статтю присвячено характеристиці компонентів результативних технологій, спрямованих на підвищення рівня мовної підготовки іноземних студентів в умовах професійно-орієнтованого навчання.

Звертається увага на те, що підвищення якості підготовки фахівців для зарубіжних країн з метою набуття статусу конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг неможливе без формування їхньої професійної комунікативної компетенції.

У зв'язку з цим завдання викладача з мовної підготовки полягає в тому, щоб зблизити мовну підготовку з підготовкою студента до занять за певним профілем, шукати шляхи, які б дали іноземному студентові можливість швидше включитися в навчальний процес за спеціальністю. Професійно-орієнтоване навчання передбачає професійну спрямованість не тільки змісту навчальних матеріалів, а й діяльності, що містить технології, які формують професійні вміння. Розглядаються компоненти цих технологій: діагностика рівня знань мови; мотивація іноземних студентів щодо оволодіння майбутньою професією; організація навчальної діяльності іноземних студентів; ефективний контроль якості засвоєння матеріалу.

Також, зосереджується увага на тому, що використання цих компонентів дозволяють студентам швидше включитися у навчальний процес за спеціальністю, впливають на мотивацію подальшої освіти, формують позитивне ставлення до країни навчання, а також стимулюють пізнавальну діяльність.

***Ключові слова:** іноземний студент, професійно-орієнтоване навчання, результативні технології, мовна підготовка, компоненти технологій.*

Семененко И. Е. Компоненты результативных технологий языковой подготовки иностранных студентов технических вузов в условиях профессионально-ориентированного обучения.

Статья посвящена характеристике компонентов результативных технологий, направленных на повышение уровня языковой подготовки иностранных студентов в условиях профессионально-ориентированного обучения.

Обращается внимание на то, что повышение качества подготовки специалистов для зарубежных стран с целью приобретения этими странами статуса конкурентоспособности на рынке образовательных услуг невозможно без формирования профессиональной коммуникативной компетенции таких специалистов.

В связи с этим задание преподавателя по языковой подготовке заключается в том, чтобы сблизить языковую подготовку с подготовкой по определенному профилю, искать пути, дающие иностранному студенту возможность быстрее включиться в учебный процесс по специальности.

Профессионально-ориентированное обучение предусматривает профессиональную направленность не только содержания учебных материалов, но также и деятельности, которая включает технологии, формирующие профессиональные умения. Рассматриваются компоненты этих технологий: диагностика уровня знаний языка; мотивация иностранных студентов к овладению будущей профессией; организация учебной деятельности иностранных студентов; эффективный контроль качества усвоения материала.

Также акцентируется внимание на том, что использование этих компонентов позволяет студентам быстрее включиться в учебный процесс по специальности, влияет на мотивацию дальнейшего образования, формирует позитивное отношение к стране обучения, а также стимулирует познавательную деятельность.

Ключевые слова: иностранный студент, профессионально-ориентированное обучение, результативные технологии, языковая подготовка, компоненты технологий.

Semenenko I. E. Components of effective technology of language training of foreign students of technical universities in professionally-oriented education.

The characteristics of the components of effective technologies aimed at raising a level of language training of foreign students in condition of professionally-oriented education is devoted in the article. An attention to the improving the quality of training of specialists for foreign countries is drawn in order to obtain competitive status in the market of educational services is not possible without formation of professional communicative competence. In connection with this the task of the teacher of language training is to bring together language training with preparation of students for classes on a certain profile, look for ways which would give to a foreign student an opportunity to engage more quickly in the educational process on the specialty. Professionally-oriented training provides professional direction not only educational content of materials, but also an activity that contains technologies, that form a professional skills. Components of these technologies: diagnostics of the level of language knowledge; motivation, organization an educational activity of students and control of quality of mastering the material are considered. Also, an attention is focused on the fact that the use of these components allow students to engage more quickly in the learning process on the specialty, affect on the

motivation for further education, form a positive attitude towards the country in which they are trained, as well as stimulate cognitive activity.

Key words: *foreign student, professionally-oriented education, effective language training technology, components of technology.*

Постановка проблеми. Підвищення якості підготовки фахівців для зарубіжних країн з метою набуття статусу конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг неможливе без формування їхньої професійної комунікативної компетенції. Основною метою мовної підготовки іноземних студентів є формування у них здатності брати участь в комунікації, зокрема в навчально-професійному та власне професійному спілкуванні. Тому професійно-орієнтоване навчання іноземній мові визнається на сьогодні пріоритетним. У зв'язку з цим завдання викладача полягає в тому, щоб зблизити мовну підготовку з підготовкою студента до занять за певним профілем, шукати шляхи, які б дали іноземному студенту можливість швидше включитися в навчальний процес за спеціальністю, зробити навчання професійно-орієнтованим. Саме цим обумовлено актуальність статті.

Метою статті є характеристика компонентів результативних технологій, спрямованих на підвищення рівня мовної підготовки іноземних студентів в умовах професійно-орієнтованого навчання.

Аналіз останніх наукових досліджень. У дослідженнях останніх років увага науковців зосереджена на проблемах підвищення ефективності навчального процесу завдяки використанню результативних технологій навчання. Так, учені звертають увагу на технологію інтерактивного навчання (І. Маркова, А. Хакімова, С. Копитько, Л. Чистобаєва, Г. Романова, З. Девтерова); на професійно-орієнтоване навчання мові (Д. Матухін, Т. Кравцова, О. Муравйова); на технологію навчання у співробітництві (Є. Черняк, О. Полат, О. Поплєвічева, Н. Родкіна). Отже, проблема використання результативних технологій навчання є дуже актуальною в педагогічному аспекті. Водночас, вона є недостатньо дослідженою стосовно мовної підготовки іноземних студентів.

Виклад основного матеріалу. Професійно-орієнтоване навчання передбачає професійну спрямованість не тільки змісту навчальних матеріалів, а й діяльності, що містить технології, які формують професійні вміння.

У процесі реалізації результативних технологій, спрямованих на підвищення рівня мовної підготовки іноземних студентів в умовах професійно-орієнтованого навчання, слід виділити важливі компоненти: діагностику рівня знань мови; мотивацію іноземних студентів щодо оволодіння майбутньою професією; організацію навчальної діяльності іноземних студентів; ефективний контроль якості засвоєння матеріалу [1].

Розглянемо докладніше кожен компонент, що впливає на ефективність мовної підготовки іноземних студентів.

Діагностика рівня знань мови. Для покращення мовної підготовки іноземного студента, насамперед, необхідно здійснити діагностику його здібностей та потенційних можливостей, виявити його мовний досвід у процесі співбесіди, тестування, та анкетування. Всі відомості про студента повинні зберігатися в індивідуальних файлах, формуватись упродовж усього навчання і використовуватись для вивчення і порівняльного аналізу його досягнень. Ці документи відображають персональний досвід діяльності з формування іншомовної комунікативної компетенції в умовах професійно-орієнтованого навчання.

Мотивація іноземних студентів щодо оволодіння майбутньою професією. Першочерговим завданням реалізації результативних технологій мовної підготовки є спрямованість діяльності викладачів щодо визначення іноземними студентами формування професійної компетентності необхідною умовою для успішної соціалізації в суспільстві. За О. Піраловою, професійна компетентність, може розглядатися як сума професійних компетенцій і соціальної поведінки (використання професійних знань, уміння працювати індивідуально і в групі, уміння приймати рішення) [3].

Оскільки професійна компетентність – це якість, яка є вкрай необхідною для майбутніх фахівців, слід формувати у іноземних студентів особисті мотиви до оволодіння майбутньою професією у процесі реалізації результативних технологій мовної підготовки. При цьому враховуються особливості зовнішніх і внутрішніх мотивів професійної підготовки. Основою зовнішніх мотивів є стимуляція діяльності ззовні, тобто за допомогою нагород, заохочення, покарання тощо, коли фактори стимуляції поведінки знаходяться за межами особистісного «Я»: «навчаюсь, щоб потім багато заробляти». Внутрішні мотиви збуджуються пізнавальним інтересом, пов'язаним із певною діяльністю:

«навчаюся заради особистісного розвитку, пізнання нового, розуміння особистої необхідності для суспільства тощо». Слід зазначити, що рівень матеріального винагородження є однією з причин, яка впливає на трудову мотивацію людини. Для осіб із зовнішньою мотивацією даний фактор може мати визначне значення у прийнятті рішення щодо роботи у певній сфері.

Отже, завданням викладача з мовної підготовки у процесі реалізації результативних технологій є формування внутрішніх мотивів професійної спрямованості майбутніх фахівців і знаходження способів перевтілення в позитивний негативного зовнішнього мотиву. З цієї метою серед іноземних студентів слід активно проводити роботу, що сприятиме в адаптації на ринку праці: бесід щодо роз'яснень суті та важливості майбутньої професії, опрацювання змісту професійної діяльності фахівців інженерної галузі та загальних професійних якостей людини, професіограми інженера та інформації, що розміщується на порталі молодих фахівців, аналізу видів професійних компетенцій, критеріїв професіоналізму. Результатом такої роботи стає переконання іноземного студента в тому, що завдяки спрямованості на саморозвиток та самоосвіту, він може кар'єрно зростати і в результаті одержувати не лише задоволення від професійної реалізації, а й матеріальне винагородження. Однак у процесі цієї профорієнтаційної роботи необхідно зміщувати акцент саме на самовиховання професійних якостей, що допомагають віднайти час на додаткові заняття, визначити пріоритети в особистих професійних планах тощо, а також приділяти увагу загальним якостям особистості, що заважають їй професійно реалізовуватись.

У формуванні внутрішніх мотивів оволодіння майбутньою професією студентами технічних вищих навчальних закладів викладачам слід керуватись принципами впливу на особистість з метою активізації у неї таких станів, які сприяють отримуванию задоволення від причетності до професійної спільноти: задоволення від отримання глибоких і міцних знань з одержаної фахової підготовки, уміння користуватися ними, упроваджувати у практику роботи нового, передового, знаходження шляхів удосконалення системи роботи тощо.

Іноземний студент-першокурсник не завжди керується власним бажанням у виборі навчального закладу. Найчастіше його вибір обумовлений рішенням батьків, порадами друзів, соціальним замовленням. Рішення, прийняте неусвідомлено, помножене на «адаптаційний синдром», може призвести до

стресу і, як наслідок, до депресії, подолати яку самостійно першокурсник не в змозі. У такій ситуації на допомогу студенту повинен прийти викладач з мовної підготовки. Оскільки іноземний студент приїздить на навчання за запрошенням певного ВНЗ, перехід до іншого навчального закладу небажаний ані студенту, ані адміністрації, тому корекція професійного самовизначення або перепрофілювання студентів, які розчарувалися у виборі професії, повинна привести до того, що іноземний студент усвідомлено, позитивно, вмотивовано змінює спеціальність або навіть факультет, але у межах ВНЗ, до якого він приїхав на навчання.

У результаті методів та прийомів результативних технологій мовної підготовки: бесід щодо роз'яснень суті та важливості майбутньої професії, опрацювання змісту професійної діяльності фахівців інженерної галузі та загальних професійних якостей людини, професіограми інженера, аналізу видів професійних компетенцій, критеріїв професіоналізму – вдається досягти усвідомленості іноземними студентами особистих мотивів оволодіння професією, спрямування студентів на досягнення внутрішньої мотивації, самостійності, стійкого інтересу до предметної області, сформованості у них спрямованості на справу.

Отже, реалізація результативних технологій мовної підготовки іноземних студентів ВНЗ повинна здійснюватись за допомогою впливу на мотивацію іноземних студентів щодо оволодіння майбутньою професією з метою перетворення зовнішніх видів мотивів у студентів у внутрішні, через усвідомлення важливості майбутньої професії для соціуму та визначення студентами формування професійної компетентності необхідною умовою для успішної соціалізації в суспільстві та активної адаптації на ринку праці.

Організація навчальної діяльності іноземних студентів. Реалізація результативних технологій мовної підготовки іноземних студентів повинна ґрунтуватись на принципах диференціації способів педагогічного впливу, забезпечення міжпредметної координації дисциплін з урахуванням індивідуальних знань студентів; взаємодії викладачів фахових дисциплін з викладачами мовної підготовки для підвищення рівня професійної підготовки іноземних студентів через створення нового навчального матеріалу за фахом, робота з яким дозволяє суттєво підвищити рівень володіння мовою спеціальності. Саме від ступеня оволодіння мовою спеціальності залежить

вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців. В умовах професійно-орієнтованого навчання іноземних студентів особливу увагу слід звертати на контекстне навчання майбутніх фахівців (викладання в контексті професійної діяльності). Отже, на заняттях з мовної підготовки з метою формування професійної комунікативної компетентності необхідно використовувати профільні тексти, оскільки вони більш тісно пов'язані з майбутньою спеціальністю, тобто, більш відповідають комунікативним потребам іноземних студентів

Таким чином, професійну підготовку іноземних студентів в умовах професійно-орієнтованого навчання розглядаємо як процес взаємодоповнення педагогічного впливу викладачів різних дисциплін (фахових та мовної підготовки). Саме такий підхід сприятиме послідовності та систематичності у досягненні зазначеної мети – підвищення рівня мовної підготовки іноземних студентів.

Ефективний контроль якості засвоєння матеріалу. Важливим аспектом навчання у вищій школі є можливість студента оцінити свою наближеність до статусу фахівця, тобто оцінка свого рівня фахових знань та умінь, що реалізується через організацію різного виду контрольних заходів. Контроль сприяє поширенню, поглибленню та уточненню і систематизації навчальної інформації з дисципліни, формуванню позитивних мотивів їхньої навчальної діяльності; забезпечує зворотній зв'язок у системі «викладач-студент», визначає рівень ЗУН студентів, їхню підготовленість до засвоєння нової інформації; покращує особистісну дисципліну, сприяє розвитку умінь самостійної роботи студентів, розвитку пізнавальної активності та мовленнєвої культури студентів; стимулює студентів до покращення особистісних результатів діяльності; дозволяє викладачеві отримувати дані для оцінки особистісної педагогічної діяльності, рівня методичної підготовки та дає можливість прогнозування подальшої роботи.

Отже, найважливішим компонентом сучасних результативних технологій у мовній підготовці є організація ефективної системи контролю. Ефективний контроль знань матеріалу дозволяє визначити ступінь ефективності навчальних технологій і, в разі необхідності, істотно поліпшити та оптимізувати їх.

Висновки. Використання компонентів технологій, спрямованих на підвищення рівня мовної підготовки іноземних студентів в умовах професійно-

орієнтованого навчання, як діагностика рівня знань мови; мотивація іноземних студентів щодо оволодіння майбутньою професією; організація навчальної діяльності іноземних студентів; ефективний контроль якості засвоєння матеріалу дозволяють студентам швидше включитися у навчальний процес за спеціальністю, впливають на мотивацію подальшої освіти, формують позитивне ставлення до країни навчання, а також стимулюють пізнавальну діяльність.

Література

1. Моргунова Н.С. Мовне портфоліо як інструмент самооцінки досягнень студентів у процесі навчання української мови як іноземної / Н.С. Моргунова // Педагогіка та психологія : збірник наукових праць / за загальною редакцією : академіка І.Ф. Прокопенка, проф. С.Т. Золотухіної. – Х. : «Смугаста типографія», 2015. – Вип. 51. – С. 66-76.

2. Освітні технології : навч.-метод. посібник / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; за заг. ред. О. М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.

3. Пиралова О.Ф. Современное обучение инженеров профессиональным дисциплинам в условиях многоуровневой подготовки [текст] : монография / О. Ф. Пиралова. – М. : Издательство «Академия Естествознания», 2009.

4. Резван О. О. Розвиток рівня мовної компетенції іноземних студентів як умова їхньої соціалізації у країні навчання / О. О. Резван // Педагогіка і психологія формування творчої особистості : проблеми і пошуки : зб. наук. пр. – Запоріжжя. – 2008. – Вип. 52. – С. 264 – 268.

5. Сподін Л. А. Педагогічні умови формування професійної спрямованості особистості студентів вищих аграрних закладів освіти : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Л. А. Сподін. – Київ : Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти АПН України, 2001. – 20 с.

6. Фіцула М. Педагогіка вищої школи : [навч. посіб.] – 2-ге вид., доп. / М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2010. – 456 с.